

När är idrotten jämställd?

Idrott är en verksamhet som spelar en central roll i vår kultur. Filosofer har traditionellt intresserat sig för andra verksamheter som är centrala för vår kultur, som vetenskap, religion, politik och konst. Idrott verkar däremot hamnat på undantag i den filosofiska diskussionen. Detta blir dock alltmer en sanning med modifikation. I framför allt USA har idrottsfilosofiska diskussioner växt i kraft och omfattning. En sådan diskussion är den om jämställdhet inom idrotten. Syftet med denna text¹ är att diskutera ett kriterium på jämställdhet inom idrotten, och i och med detta förhoppningsvis också antyda hur denna diskussion ser ut.

1. Idrott och jämställdhet

Jämställdhet är ett uttalat mål i svensk idrottspolitik. Fördelningen av bidrag till idrottsförbund ska grunda sig på deras jämställdhetsarbete, bland andra faktorer. Har vi då jämställdhet inom idrotten?

Riksidrottsförbundet i Sverige, som organiserar alla specialidrottsförbund från fotbollsförbundet till isseglingsförbundet, verkar inte anse detta. I en jämställdhetsplan inför 90-talet påstods om idrotten att "få, om ens någon, samhällelig institution kan uppvisa en sådan mansdominans".² Jag har inte hört någon bestrida detta påstående.

Om vi tittar på andelen aktiva i de största tävlingsidrotterna i Sverige står det klart att andelen män är långt större än andelen kvinnor. Om vi tar t ex fotboll, som är den i särklass största tävlingsidrotten, så är andelen kvinnor som deltar i tävlingsaktiviteter i någon

1 Artikeln har författats inom ramen för forskningsprojektet "Elitidrott och jämställdhet: en etisk-filosofisk analys", som för närvarande bedrivs vid Filosofiska Institutionen i Göteborg med stöd av Centrum för Idrottsforskning.

2 Citerat från DN Insidan 1999-03-11.

form ca 25%. Andelen kvinnliga idrottsledare uppgår till 35%.³ För de som dagligen följer de stora dagstidningarnas idrottsrapportering torde det faktum att kvinnlig idrott får mindre utrymme vara så uppenbart att det knappt är värt att påpeka. Det är förmodligen insikter av det här slaget som har gjort att Riksidrottsförbundet har dragit slutsatsen att svensk idrott inte är jämställd. Men är det en rimlig slutsats att dra? Är svensk idrott ojämsställd?

För att kunna besvara denna fråga bör vi ha en uppfattning om när idrotten är jämställd. Vi behöver formulera ett kriterium på jämställdhet inom idrotten som ger en grund för en sådan uppfattning. I det följande ska jag försöka att antyda hur ett sådant kriterium ska se ut. Med ett kriterium för jämställdhet inom idrotten menar jag helt enkelt en princip som säger oss när idrotten är jämställd. Den centrala frågan är alltså: när är idrotten jämställd?

Frågan om jämställdhet är en mer generell fråga än den om jämställdhet inom idrotten. Med jämställdhet kan man mena många olika saker. Här ska jag förstå jämställdhet som något vi har när vi har rättvisa mellan könen – när ingen behandlas orättvist enbart på grund av sitt kön. Kravet på jämställdhet är ett specialfall av ett mer generellt rättvisekrav: att ingen ska berövas tillgången till förmåner på godtycklig grund. Kön är en sådan godtycklig grund för fördelning. Förmånerna kvinnor berövas när vi inte har en jämställd idrott är då förmåner som idrotten har. Har då idrotten några förmåner, och vilka är de i sådana fall?

2. Idrottens förmåner

Det är i den idrottsfilosofiska diskussionen brukligt att skilja mellan idrottens grundläggande och knappa förmåner (basic and scarce benefits).⁴ Till de grundläggande förmånerna räknas sådana som alla som utövar idrott kan ta del av. Vanliga exempel på grundläggande förmåner är hälsa, förströelse, glädjen av deltagande o dyl. Man lägger

3 Dessa siffror framgår av Riksidrottsförbundets årsredovisning 1998, och gäller åldrarna 7–70 år. Med tävlingsaktivitet avses medverkan i någon form av organiserat seriesystem eller arrangerad individuell träning. Med idrottsledare avses sådant som tränare och styrelseledamöter i idrottsföreningar.

4 Denna distinktion gjordes först av Jane English i "Sex Equality in Sports".

också stor vikt vid olika önskvärda karaktärsdrag eller ”dygder” som idrotten kan erbjuda utvecklandet av, som tävlingsanda, självdisciplin, engagemang, målmedvetenhet, att lära sig vara en god vinnare eller förlorare, att lära sig ta kritik, samarbetsvilja, och laganda. Olika idrotter kan erbjuda utvecklandet av dessa karaktärsdrag i olika hög grad (t ex laganda är något som främst utvecklas i lagidrotter). Man lägger i detta sammanhang ofta vikt vid idrottens fostrande egenskaper, och att idrott är en viktig del av utbildningen är en tanke som ju går tillbaka till Platon.⁵ Camus hävdade att den enda verksamhet som lärt honom moral var idrotten.⁶

Man kan givetvis ifrågasätta huruvida idrott verkligen förverkligar alla dessa förmåner för dess utövare. Kritiker till idrott som verksamhet hävdar ibland att de lika ofta uppmuntrar karaktärsbrister eller ”laster”⁷ som en vinna-till-varje-pris attityd, osund auktoritetslydnad, en vilja till att krossa och förnedra sina motståndare osv. Det har hävdats att idrott fostrar oss in i en traditionell, borgerlig, repressiv moral⁸ och att åtminstone elitidrott kan främja vårt förakt för svaghet.⁹

Jag vet inte i vilken utsträckning idrott förverkligar de ovan nämnda dygderna mer än lasterna eller tvärtom. Jag håller det ändå öppet att idrottsutövande *kan* förverkliga de grundläggande förmånerna för sina utövare. Alla kan ta del av idrottens grundläggande fördelar, och ingen ska ha större tillgång till dem enbart p g a sitt kön. Ens kön ska inte vara avgörande för ens *möjligheter* att ta del av dem. Man skulle kunna uttrycka detta som att alla har lika rätt till de grundläggande fördelarna.

De knappa fördelarna skiljer sig från de grundläggande på det sättet att inte alla kan kräva rätt till dem. De är förenade med vissa prestationskrav och är få förunnade. Exempel på knappa förmåner är prispengar, berömmelse och massmedialt utrymme. Att dessa fördelar inte kommer kvinnor till godo i samma utsträckning som män anses okon-

5 Även om den blodtörst den idrottsliga fostran av Platons väktare tänktes leda till knappast betraktas som en dygd i dagens idrottsfilosofi. Se *The Republic*, book three, kap 2 om den fysiska uppfostran av väktarna.

6 Camus, Albert ”The Wager of Our Generation”, s 242.

7 Se t ex Francis, Leslie P ”Title IX: Equality for Women’s Sports?”, s 34.

8 Brohm, Jean-Marie *Sport: A Prison of Measured Time*, s 26.

9 Tännsjö, Torbjörn ”Elitidrotten bygger på osunda värderingar”, s 149.

troversieellt. Däremot har man hävdad att de i rättvisans namn borde komma kvinnor till godo i samma utsträckning som män.¹⁰ Jag ska återkomma till detta förslag på ett jämställdhetskriterium inom idrott.

Ytterligare en distinktion, som inte sammanfaller med, men som kan hjälpa att klargöra skillnaden mellan idrottens grundläggande och knappa förmåner är den mellan idrottens bruks- och bytesvärde.¹¹ Bruksvärdet är det värde idrottsutövandet i sig har för utövaren, bortsett från eventuella vinster i t ex pengar. Mycket av det värde en utövare av en idrott har kommer av att hon kan uppskatta de regler idrotten följer, och som inte har något värde för dem som inte behärskar sportens nyanser. En s k off-side fälla inom fotbollen, där försvarare avbryter ett anfall genom att ställa en anfallande spelare off-side, är inget man kan uppskatta om man inte förstått off-side regeln. Sådana finesser kan givetvis ha ett värde för de som utövar idrotten, men är s a s interna för den. Dessa värden kallas ibland för konstitutiva värden, då de är ett resultat av de regler som konstituerar den aktuella idrotten i fråga.¹² Andra bruksvärden kan vara de ovan nämnda grundläggande förmånerna som t ex hälsa, förströelse och laganda.

Bytesvärdet är däremot externt i förhållande till utövandet. Det är sådant en idrottsutövare som utövar sin sport offentligt kan få, som pengar, ära och berömmelse. Det är lätt att se likheterna mellan bytesvärdet och de knappa förmånerna.

Det jag hittills sagt om idrottens förmåner och värden torde vara tillräckligt för att göra den idrottsspecifika fördelningsproblematiken intressant. Som nämnts är emellertid kontroversieellt huruvida, och i vilken grad, idrotten realiserar vissa förmåner och värden. Låt oss därför i fortsättningen anta att vissa förmåner eller värden realiseras inom idrotten. Låt oss vidare anta att åtminstone vissa av dem enbart kan realiseras inom idrotten, eller i högre grad inom idrotten än inom andra områden. Dessa antaganden görs för att det annars verkar märkligt att ställa rättviseanspråk på idrotten. Anspråken är intressanta bara om idrott faktiskt är en nyttighet, dvs om det verkligen är något förmånligt eller värdefullt det är frågan om.

10 English har hävdad detta. Op.cit.

11 Se Wenz, Peter S. "Human Equality in Sports".

12 Se Simon, Robert L. "Equity and Inequity in Athletics".

3. Breddidrottens resurser

Hur ska vi då fördela idrottens förmåner mellan könen? Man bör här skilja på resurser och förmåner. Ingen kan direkt fördela idrottens förmåner, då de är ett resultat av vad den enskilda idrottsutövaren får ut av sin verksamhet (ingen kan direkt fördela t ex laganda eller hälsa). Det enda som direkt fördelas är medlen till att uppnå förmånerna, nämligen resurser.¹³ Resurser bör här förstås som pengar till idrotten, eller sådant man kan få för pengar (som träningsutrustning eller tränarlöner).

Vi bör också skilja mellan resurser som samhället kan fördela, och resurser som fördelas genom marknaden. Vi kan bestämma hur resurser av det förstnämnda slaget ska omfördelas. Resurser av det andra slaget fördelas enligt marknadens regler, och vi kan bara omfördela dem om vi stör marknadsmekanismerna genom t ex beskattning.

Samhället fördelar resurser inom framför allt breddidrotten (även om ett syfte med satsade resurser kan vara att få fram elitidrottsmän). Med breddidrott menas organiserad idrott som är tillgänglig för alla som vill utöva den. Här ingår sådant korpinnebandy och knattefotboll. De som utövar breddidrott får framför allt del av idrottens grundläggande resurser.

Som det ser ut idag fördelas den största delen av de knappa förmånerna genom marknaden. Det är inom den professionella idrotten eller elitidrotten som det sker.¹⁴ Claudio Tamburrini har argumenterat för att vi inte ska omfördela förmånerna, och därmed inte heller resurserna, inom elitidrotten (jag utgår åter från att vi inte fördelar förmånerna, utan resurserna, direkt). Detta trots att han inser att kvinnliga elitidrottare får en mindre del av dessa än de manliga.

Skälet till att en sådan omfördelning inte bör ske är enligt Tamburrini att både manliga och kvinnliga elitidrottare måste räknas som privilegierade grupper i samhället: "det är inget fel i att låta förmåner och belöningar inom privilegierade grupper i samhället för-

13 Detta innebär givetvis inte att det är omöjligt att fördela resurserna för att uppnå en viss fördelning av förmånerna man anser rättvis eller önskvärd.

14 Utöver bredd- och elitidrott kan vi urskilja rekreationsidrott, som är idrottande utanför all organiserad idrott, och som varken får resurser från intäkter på marknaden eller samhället. Att jogga eller att sparka boll på bakgården är att utöva rekreationsidrott.

delas enligt marknadens villkor.”¹⁵ Jag kommer inte att argumentera mot detta. Det verkar övertygande att påstå att det ligger något märkligt i att ta från de väldigt rika (elitidrottsmän) för att ge till de ganska rika (elitidrottskvinnor). Elitidrottskvinnor är visserligen inte privilegierade i förhållande till sina manliga kolleger. Men de är privilegierade i förhållande till de flesta andra vad gäller både resurser och idrottens knappa förmåner. Jag kan inte komma på någon rimlig rättvis princip som skulle förespråka en omfördelning inom elitidrottskollektivet.

Jag kommer därför i huvudsak utelämna elitidrotten från denna diskussion, för att återkomma till den i slutet. I det följande ska jag koncentrera mig på den del av idrotten där samhället fördelar resurserna, nämligen breddidrotten. I Sverige delas ca 500 miljoner årligen ut från stat och kommun till idrottsstöd. När är dessa resurser fördelade på ett jämställt sätt?

4. Jämlik fördelning

Ett förslag som i förstone kan förefalla rimligt är att resurserna helt enkelt ska fördelas jämlikt mellan kvinnor och män. Detta förslag kan ses som ett uttryck för rättvisepincipen att lika fall bör behandlas lika, givet att det inte föreligger någon relevant skillnad mellan dem i kraft av vilken det är rättfärdigat att behandla dem olika. Man skulle kunna hävda att det inte föreligger någon relevant skillnad mellan män och kvinnor i kraft av vilken den ena *gruppen* har rättmätiga anspråk på en större del av resurserna. Därför bör kvinnor och män helt enkelt få lika mycket resurser.

Det uppkommer dock problem när vi ska fördela mellan grupper i stället för mellan individer. Ett sådant är att bestämma vilka grupper som är relevanta för fördelning och varför de är det. Ett förslag till vad som gör en grupp en relevant föremål för fördelning är att det är en viktig samhällsgrupp.¹⁶ Vad som ska räknas som en viktig samhällsgrupp är dock oklart. Det måste väl bero på sammanhanget. Viktiga samhällsgrupper för den som vill undersöka brottsligheten är kanske inkomstgrupper, då det kan vara en avgörande faktor i förkla-

15 Tamburrini, Claudio "Amazonernas återkomst!", s 33.

16 English föreslår i sin uppsats (op cit) att de viktiga samhällsgrupperna (major social group) bör få lika stor del av de knappa resurserna.

ringen av brottslighet. En rimlig gissning är att vi i detta sammanhang bestämmer vilka grupper som är viktiga genom att titta på om de är på något sätt systematiskt missgynnade eller orättvist behandlade.

Om vi ska använda denna måttstock, som jag villigt erkänner inte är särskilt precis, på vad som utgör viktiga samhällsgrupper kommer antagligen inte bara kvinnor att vara en sådan grupp. Även invandrare, arbetslösa, låginkomstagare, handikappade osv är väl missgynnade grupper i samhället, och särskilt den sistnämnda är väl också missgynnad inom idrotten. Ska dessa också få lika mycket av resurserna? Är handikappade en grupp och kvinnor en grupp, eller är handikappade kvinnor en särskild grupp? Man ser snabbt hur problemen hopar sig.

På detta skulle man kunna svara att den relevanta gruppindelningen när vi vill åtgärda könsdiskriminering är den mellan kvinnor och män. Det finns inget skäl för att i detta sammanhang bry sig om alla missgynnade grupper.

Det finns dock ett ytterligare argument som talar för att det är godtyckligt att välja ut grupper på det här sättet och fördela jämlikt mellan dem. Om fler män än kvinnor ägnar sig åt idrott och vi fördelar resurserna jämlikt mellan grupperna, så kommer varje kvinna att ha mer resurser än varje man (givet att vi också fördelar jämlikt mellan individerna i varje grupp). Varje man får då mindre resurser bara för att han tillhör en grupp med fler medlemmar. Det om något är väl en irrelevant skillnad ur rättvisesynpunkt.

Det rimliga måste i stället vara att säga att fördelningen ska ske mellan individer. Det viktiga måste ändå vara att man inte behandlas annorlunda *därför att* man tillhör en viss grupp. Detta kan uppnås genom att varje individ får lika mycket av resurserna. Då finns det rättfärdigade ojämlikheter mellan grupperna, men inte mellan individerna. Det faktum att du tillhör en viss grupp gör inte att du har vissa rättmätiga anspråk på en större eller mindre del av resurserna.

Även förslaget att varje individ bör få lika stor del av resurserna stöter dock på problem. Ett problem är att olika idrottsutövare behöver olika mycket resurser för att kunna utöva sin idrott. De flesta handikappidrottare behöver mer resurser för att kunna utöva sin idrott än de som utövar samma idrott utan handikapp. Vissa idrotter behöver dyrare utrustning än andra för att de ska kunna utövas. En ishockeyspelare behöver mer resurser än en långdistanslöpare för att över huvud taget

kunna spela ishockey. Det verkar orimligt att ge precis lika mycket resurser till båda, speciellt om det omöjliggör för den förstnämnda att utöva den idrott hon vill.

5. *Lika tillvaratagande av intresse*

Vi kommer här fram till en aspekt som hittills ignorerats, men som vi enligt min mening bör ta stor hänsyn till när vi funderar över hur idrottens resurser bör fördelas, nämligen att idrott i stor utsträckning är en frivillig sysselsättning.¹⁷ Vi bör ta hänsyn till de faktiska preferenserna hos utövarna när vi fördelar idrottens resurser. Vissa behöver mer resurser än andra för att kunna utöva de idrotter de vill. Det är svårt att se det rättvisa i att förvägra dem dessa resurser *bara för att* de skulle få mer resurser än andra som inte behöver lika mycket resurser. Detta innebär dock inte att det är rimligt att ge alla så mycket resurser de behöver eller vill ha, då resurserna är knappa och intresset stort.

Mitt förslag på ett jämställdhetskriterium inom idrott blir med hänsyn till det ovan nämnda följande. Idrotten är jämställd när kvinnor och män har lika möjligheter att få sina faktiska preferenser eller intressen för att utöva idrott tillgodosedda i lika stor utsträckning.¹⁸ Hur detta närmare bestämt ska förstås är givetvis oklart. Den bakomliggande tanken är dock att du inte ska ha mindre möjligheter att ägna dig åt den idrott du vill ägna dig åt beroende på ditt kön. Med "lika möjligheter" ska förstås något i stil med "ställas under lika krav". Det ska inte krävas mer av en kvinna som vill ägna sig åt en viss idrott än för en man att ägna sig åt samma idrott. Hon ska inte behöva betala mer i föreningsavgift, vara en större talang, eller tvingas ta tränings-tider som är svårare att passa.

Ett sätt att göra kriteriet begripligt är att tänka på vilka fördelningsmässiga konsekvenser det skulle få om det tillämpades. Ett par sådana

17 Detta gäller förstås inte i grund- och gymnasieskolan i Sverige, där det verkar rimligt att hävda att målet ska vara att alla får lika stor del av idrottens grundläggande förmåner.

18 Observera att det utelämnar icke-utövares faktiska intressen för idrott, t ex åskådarnas. Det kan ju hända att åskådarna vill att vi ska satsa mer resurser på fotboll för att de tycker om att titta på fotboll. Jag har här inte utrymme för att argumentera för varför jag anser att vi bör ignorera åskådarnas intressen i vårt jämställdhetskriterium, utan konstaterar bara detta här.

konsekvenser är följande. Om kvinnor i större utsträckning vill ägna sig åt gymnastik än män, är det rättvist att ge damgymnastiken mer resurser än herrgymnastiken. Om män vill ägna sig åt fotboll i högre utsträckning än kvinnor, är det rättvist att ge herrfotbollen mer resurser än damfotbollen. Hur stora omfördelningar av idrottens resurser tillämpandet av detta kriterium skulle leda till vet jag inte, men jag gissar att det skulle leda till en omfördelning till kvinnoidrottens fördel. Att kvinnors intressen inte är tillgodosedda i lika stor utsträckning som män har åtskilliga kvinnliga aktiva omvittnat.¹⁹

Mot detta förslag kan följande invändning resas. Man kan mena att samhället bör tillgodose intressena hos den missgynnade gruppen inom idrottskollektivet fullständigt, eller åtminstone i högre grad än hos den gynnade gruppen. Detta kan ha en rawlsianskt inspirerad motive-ring²⁰: den sämst ställda gruppen (inom idrottskollektivet) bör få det så bra som möjligt. (Låt oss för tillfället ignorera problemet med att identifiera den sämst ställda gruppen och helt enkelt anta att det är kvinnor.) Argumentet för detta förslag är att kvinnor tidigare missgynnats och därför har haft mindre möjlighet att åtnjuta idrottens förmåner och bör kompenseras för det. Man förepräkar alltså positiv särbehandling för att motverka tidigare negativ särbehandling.

Problemet med detta argument är att det återigen koncentrerar sig på grupper i stället för individer. Om förslaget realiseras kommer delvis andra kvinnor än de som missgynnats i det förflutna att gynnas. Det är m a o inte samma individer som åtnjuter den positiva särbehandlingen som tidigare drabbades av den negativa särbehandlingen. Kompensation kan vara rimligt när det gäller individer, men knappast när det gäller grupper där andra individer än de som missgynnats kompenseras.²¹

19 Detta omtalas alltså oftast i dagspressen, bl a i den ovan nämnda DN-artikeln.

20 Simon (op cit) föreslår att det är så man ska förstå Office of Civil Rights (OCR) tolkning av Title IX. Title IX är en amerikansk lag från 1972 som förbjuder diskriminering av kvinnor i alla federalt finansierade program. OCR har tolkat denna lag så att diskrimineringen inom idrott på ett college (vilket som helst) är avskaffad antingen när andelen idrottsaktiva kvinnor är lika stor som andelen kvinnor på samma college eller när alla kvinnors idrottsintresse tillgodosetts fullständigt. Se Simon, s 11 samt s 14.

21 Detta är ett generellt argument mot positiv särbehandling av grupper som kompensation för tidigare orättvisor som återfinns bl a i James Fishkin

6. Bortom lika tillvaratagande

Det finns emellertid andra skäl som talar att det inte är tillräckligt att tillgodose kvinnors intressen i lika hög grad som mäns för att rättvisa ska uppnås. Den största orättvisan, kan man hävda, ligger inte i att kvinnors intressen inte tillvaratas, utan i att kvinnor inte uppmuntras till att intressera sig för idrott i samma utsträckning som män. Vi bör satsa större resurser på kvinnoidrott än vi gör idag, inte för att tillgodose kvinnors idrottsintresse i lika hög grad som mäns, utan för att uppmuntra deras intresse för att utöva idrott. Detta förutsätter förstås att kvinnors idrottsintresse uppmuntras av att samhället satsar mer resurser på kvinnoidrott. Givet att det är fallet, vad talar för att vi bör uppmuntra kvinnors idrottsintresse?

Ett argument för detta är att vi kan förbättra kvinnors självvärdering²² och öka jämställdheten i samhället i stort genom att uppmuntra kvinnor att satsa på idrott. Argumentet vilar på följande empiriska hypoteser. Genom att satsa en större andel av de resurser samhället satsar på idrott på kvinnoidrott, skulle kvinnor i högre grad komma i åtnjutande av idrottens knappa förmåner, som berömmelse, offentligt erkännande och uppskattning. De kvinnor som kommer i åtnjutande av dessa förmåner utgör sociala förebilder för andra kvinnor. Idrott betraktas traditionellt som en manlig verksamhet, och idrotter där ”typiskt manliga” egenskaper är avgörande röner också störst uppmärksamhet.²³ Kvinnors självvärdering kan komma att stärkas extra mycket av att se andra kvinnor prestera bättre än män på områden som är traditionellt manliga.²⁴ Tanken är att kvinnors själv-

---

”Frihet kontra lika möjlighet“, ss 232–233.

22 Vad menas med självvärdering? Här menar jag ungefär det John Rawls menar när han talar om ”self-respect”: känslan en person har för sitt eget värde och förtroendet personen har för sin förmåga att genomföra sina intentioner. Se *A Theory of Justice*, s 440.

23 Exempel på sådant som räknas som typiskt manliga egenskaper i idrottsammanhang är styrka, snabbhet och tyngd. (Se t ex Betsy Postow, ”Women and Masculine Sports”, ss 160–161.) Exempel på typiskt manliga idrottsgrenar kan då vara boxning, 100 meter och ishockey.

24 Vilka kvinnors självvärdering? En djärv empirisk hypotes vore att säga ”alla kvinnors”. English hävdade att alla kvinnors ”self-respect“ skadas av att de inte har en lika stor andel av idrottens knappa förmåner. Hon gav emellertid inga belägg för detta, och jag håller frågan öppen.

värdering stärks mer av framgångsrika kvinnliga företagsledare än framgångsrika kvinnliga hemmafruar som sociala förebilder.

Hur skulle detta kunna leda till ökad jämställdhet? Ett sätt att förstå jämställdhet är som social jämlikhet mellan könen. Social jämlikhet har vi när vi betraktar varandra och oss själva som likar.²⁵ Om en traditionellt missgynnad samhällsgrupp, som kvinnor, inte röner uppmärksamhet och uppskattning på ett område som är centralt i samhällets kultur, som idrott, kan det negativt påverka hur de i gruppen ser på sig själva och hur de betraktas. Ett sätt att få män och kvinnor att betrakta varandra som likar är att uppmuntra kvinnor att satsa på traditionellt manliga verksamheter (som ingenjörsyrket) och män att satsa på traditionellt kvinnliga yrken (som sjuksköterskyrket). Detta gör vi i Sverige med hjälp av ett visst mått av positiv diskriminering (vi sänker betygskraven för dem som söker sig till yrken som traditionellt besätts av det andra könet). Vi kan göra det ytterligare genom att uppmuntra kvinnor att satsa på idrott.

Det ovan förda resonemanget bygger som sagt på en mängd empiriska hypoteser som måste beläggas för att argumentet ska vara hållbart. Leder ökade resurser på kvinnoidrott till fler framgångsrika kvinnoidrottare? Blir dessa sociala förebilder för andra kvinnor? Leder det till att kvinnor får en ökad självvärdering? Och leder uppmuntran av kvinnoidrott till en ökad social jämlikhet? Dessa frågor kan endast besvaras när vi vet mer om idrottens roll i samhället och hur mycket idrotten påverkar hur män och kvinnor betraktar varandra. Sådant kan till syvende och sist endast avgöras empiriskt.

Jag tror dock att det är ett rimligt antagande om vår sociala verklighet att kvinnliga förebilder inom traditionellt mansdominerade områden stärker, åtminstone vissa, kvinnors självvärdering, och bidrar, åtminstone något, till en ökad social jämlikhet. Erfarenheterna från de många framgångsrika afrikanska och afroamerikanska idrottsmännen tyder på att missgynnade gruppers självvärdering ökas av deras representanters idrottsliga framgångar. Och ökad självvärdering hos individer från missgynnade grupper bidrar till den sociala jämlikheten. Detta talar för att vi kanske ska gå bortom lika tillvaratagande av

25 David Miller "Equality and Justice", s 232. Jag tänker inte här argumentera för att social jämlikhet är något önskvärt, utan hänvisar för en sådan argumentation till nämnda artikel.

faktiska intressen inom idrotten, och använda positiv särbehandling inom idrotten som ett medel för att uppnå ökad jämställdhet i samhället i stort.

Litteratur

BROHM, JEAN-MARIE, *Sport: A Prison of Measured Time*, London: Ink Links Press, 1978.

CAMUS, ALBERT, "The Wager of Our Generation", i *Resistance, Rebellion and Death*, New York: Vintage Books: 1960.

ENGLISH, JANE, "Sex Equality in Sports", *Philosophy and Public Affairs*, 7 (3), 269–277, 1978.

FISHKIN, JAMES, "Frihet kontra lika möjligheter" i Sven-Ove Hansson (red), *Idéer om jämlikhet*, Stockholm: Tiden, 1996.

FRANCIS, LESLIE P., "Title IX: Equality for Women's Sports?", *Journal of the Philosophy of Sport*, vol XX–XXI, 32–47, 1993–1994.

MILLER, DAVID, "Equality and Justice", *Ratio*, 10 (3), 222–237, 1997.

POSTOW, BETSY, "Women and Masculine Sports" i Morgan och Meier (red), *Philosophic Inquiry in Sport*, Human Kinetic Publishers, Inc, 1995.

RAWLS, JOHN, *A Theory of Justice*, Oxford: Oxford University Press, 1971.

SIMON, ROBERT, "Gender Equity and Inequity in Sports", *Journal of the Philosophy of Sport*, vol XX–XXI, 6–22, 1993–1994.

TAMBURRINI, CLAUDIO, "Amazonernas återkomst!", *Svensk idrottsforskning*, nr 2, 31–33, 1999.

TÄNNSJÖ, TORBJÖRN, "Elitidrotten bygger på fascistoida värderingar", i *Sporten eller livet – En antologi om huliganism, kroppsfixering och idrottsliga ideal*, Heatwave förlag, 1996.

WENZ, PETER S, "Human Equality in Sports", *Philosophical Forum (Boston)*, 12, 238–250, 1981.